

Biodiversiteit als extra doel

Ze leggen bijenranden aan, tellen vlinders en werken met kruidenrijk grasland. Noortje Krol en Nico Miedema uit Heeswijk-Dinther schakelen met hun Brabantse bedrijf met 250 melkkoeien om naar natuurinclusieve landbouw. 'Wij zien biodiversiteit als een extra doelstelling naast bijvoorbeeld melkproductie en dierwelzijn. Het hoort er gewoon bij.'

TEKST INGE VAN DRIE

Een melkproductie van bijna 11.000 kg per koe, gewend aan het halen van maximale opbrengsten van het land en dan omschakelen naar natuurinclusieve landbouw? Dat wordt een lastig verhaal, concludeerde Noortje Krol (35) drie jaar geleden na het lezen van een artikel over Brabantse subsidies voor omschakeling naar natuurinclusieve landbouw. En toch liet het idee de jonge ondernemer niet los. 'Wereldwijd neemt de biodiversiteit af. Dat zie ik als een bedreiging voor de toekomst. Maar juist als melkveehouders kunnen we iets doen om dat verlies aan biodiversiteit tegen te gaan. We beschikken als sector over veel grond.'

Een telefoontje met de contactpersoon die bij het artikel genoemd stond, gaf het laatste zetje dat Noortje en haar partner Nico Miedema (38) nodig hadden om zich aan te melden voor omschakeling. 'Deze vertelde dat de provincie juist ook gangbare bedrijven zocht die nog de nodige stappen moesten maken. Voor ons gaf dat de doorslag. De kans is groot dat biodiversiteit in de toekomst ook in het beleid meegenomen gaat worden. Dan kun je als melkveebedrijf maar beter aan de voorkant

BEDRIJFSPROFIEL

Heeswijk-Dinther

naam bedrijf	De Waaistap
eigenaren	Noortje Krol en Nico Miedema
aantal melk- en kalfkoeien	250
aantal stuks jongvee	113
melkproductie	10.800 kg melk met 4,50% vet en 3,68% eiwit
areaal	154
grondgebruik	gras, kruidenrijk grasland, snijmais, wintertarwe en aardappelen

zitten. Dan heb je ook tijd om je bedrijf aan te passen.' Inmiddels wees de provincie hun bedrijf De Waaistap aan als een van de zes inspiratiebedrijven voor natuurinclusieve landbouw. 'Als inspiratiebedrijf kunnen we andere veehouders motiveren en ondersteunen om dezelfde omschakeling te maken', legt Noortje uit. 'We gaan de komende drie jaar onder meer demodagen en huiskamerbijeenkomsten organiseren over thema's als kruidenrijk grasland en over regelingen rondom randenbeheer en landschapselementen.'

Die ondersteuning is geen overbodige luxe, denken Noortje en Nico. 'We ervaren zelf dat de omschakeling naar natuurinclusief voor ons als gangbaar bedrijf een behoorlijke verandering van mindset vraagt. We moeten nieuwe kennis en vaardigheden opbouwen. Maar we denken dat deze stap wel nodig is om ons bedrijf toekomstbestendig te houden', vertelt Noortje.

Meer eiwit van eigen land

Het bedrijf van Krol en Miedema telt 250 melkkoeien en beschikt over 154 hectare. 'Mijn vader Gerard is altijd blijven investeren in grond', zo verklaart Noortje de relatief grote hoeveelheid grond onder het bedrijf. 'En daar plukken we nu de vruchten van.'

Van de 154 hectare die in gebruik is, wordt momenteel 60 hectare volledig benut voor akkerbouwteelten als aardappelen en wintertarwe. De omschakeling naar natuurinclusieve landbouw zal ervoor zorgen dat een groter deel van het areaal zal worden ingezet voor ruwvoertel. 'We kunnen daarmee het percentage eiwit van eigen land, nu zo'n 45 procent, verhogen', geeft Noortje aan.

Een van de eerste zaken die de melkveehouders in het

omschakeltraject naar natuurinclusieve landbouw aanpakken, is het aanleggen van bijenranden. 'We gaan volgend jaar ruim twee hectare inzaaien, waarbij we vooral zichtlocaties kiezen. Langs fietspaden of percelen dicht bij het dorp', geeft Nico als voorbeeld. 'Naast een positieve bijdrage aan de biodiversiteit doe je er ook burgers een plezier mee. En met de vergoeding die er tegenover staat, kunnen we de kosten voor inzaai, onderhoud en de opbrengstderiving dekken.'

Ook gaat het stel samen met het waterschap bekijken of ze het onderhoud van de aan hun percelen grenzende stroken langs het riviertje De Leijgraaf zelf kunnen doen. 'We willen die stroken gaan begrazen en extensief maaien', legt Nico uit.

Soms is het bij het omschakelen naar natuurinclusief ook zoeken wat wel en niet past op hun bedrijf, geven Noortje en Nico aan. Zo besloten ze onlangs niet verder te gaan met het inzetten van slootmaaisel van het waterschap als meststof op het bouwland. 'Het idee was om zo het organischestofgehalte en het bufferend vermogen van de bodem te verbeteren', legt Noortje uit. 'Het slootmaaisel werd eerst gecomposteerd om onkruid zo min mogelijk kans te geven. Maar toch vinden we het risico op knolcyperus te groot. Daarom gaan we er niet mee verder.'

Geen spuit, maar wiedege

De inzaai van vijf hectare kruidenrijk grasland leverde het afgelopen voorjaar eveneens de nodige hoofdbreken op. 'Het perceel stond al snel vol met onkruid. Ik ben gewend om met gewasbeschermingsmiddelen te werken, maar dat kon nu niet', zo blikt Nico terug. In plaats van met de spuit ging de veehouder met de wiedege aan

Dit najaar is nog eens 12 hectare kruidenrijk gras ingezaaid

Bij het bedrijf hoort 154 hectare, waarvan 60 ha wordt benut voor akkerbouwteelten

de slag. Vervolgens maaide hij het perceel op het moment dat er een weidesnede op stond. ‘Het aandeel goede grassen nam daarna toe en het onkruid werd weggedrukt. Nu staat er nagenoeg geen onkruid op het perceel. Ik wist niet dat het mogelijk was om zonder gewasbeschermingsmiddelen een goed gewas te oogsten.’

Ook over de opbrengst is Nico tevreden. ‘Met minder stikstof is de opbrengst hetzelfde of zelfs hoger dan die op onze gewone graslandpercelen. Het voordeel is bovendien dat kruidenrijk grasland beter met droogte kan omgaan, omdat sommige kruiden in het mengsel dieper wortelen. Op onze zandgrond is dat een voordeel. Niet te hoeven beregenen scheelt veel werk.’

Het eerste kruidenrijke perceel is alleen gemaaid. De Brabantse veehouders experimenteerden er met drie mengsels kruidenrijk grasland. Alle mengsels bevatten rode en witte klavers, maar daarnaast zaten in de mengsels ook onder meer cichorei, smalle weegbree, luzerne, karwij, pimpernel en zachtbladig rietzwenkgras.

Dit najaar is nog eens 12 hectare kruidenrijk grasland ingezaaid, dat gedeeltelijk ook beweid gaat worden. ‘We zijn benieuwd hoe dat zal gaan. Een hakselaar neemt al het gras mee, maar koeien zijn natuurlijk kieskeurig.’

Wat de omschakeling naar natuurinclusieve landbouw op rantsoenniveau gaat betekenen, weten de ondernemers nog niet precies. ‘We zijn nu een businessplan aan het opstellen hoeveel hectare we nodig hebben voor de ruwvoerteelt en hoe we dat extra ruw eiwit het best kunnen inpassen in de rantsoenen’, geeft Noortje aan. Het liefst zouden ze ook nog natuurgras aan het rantsoen toevoegen, vertelt ze. ‘Voor het ruwvoer van deze extensief beheerde percelen zien we bij de droge koeien en het jongvee goede mogelijkheden. Nu verschralen we de rantsoenen met gehakseld stro, veelal afkomstig uit Spanje. Als we zelf meer extensief beheerd gras kunnen gaan telen, verwachten we dat we dit stro kunnen ver-

vangen. Dat sluit weer aan bij het lokaal sluiten van kringlopen’, geeft Noortje aan. ‘Op natuurgrond kunnen we bovendien ook de grootste impact maken wat biodiversiteit betreft. Maar mogelijkheden om die grond te pachten zijn schaars.’

Twee keer drie uur weiden

Het huidige rantsoen bevat mais, graskuil, bierbostel, tarwegistconcentraat, soja, graszaadhooi, perspulp en maatmeel. In de zomer weiden de koeien daarnaast twee blokken van drie uur, zowel ’s ochtends als ’s avonds na het melken. ‘We zijn daar tien jaar geleden weer mee begonnen. Het is een prachtig gezicht om al die koeien met de koppen omlaag te zien grazen, vooral ’s avonds, als de temperatuur wat beter is en het gras door de overdag gevormde suikers nog wat smakelijker is’, vindt Noortje. Bewust maken de Brabantse ondernemers de weideblokken niet langer dan drie uur. ‘Dan krijgen we te veel mest in het land. Bovendien gaan te veel koeien liggen en dat leidt weer tot beweidingsverliezen. We hebben liever dat ze in de stal gaan liggen.’

In de stal – waar alle dieren van jong tot oud onder één dak verblijven – doen de ondernemers er alles aan om het de koeien naar de zin te maken. De open zijmuren, hoge nok en ventilatoren zorgen voor een prettig stalklimaat. Bij warm weer zorgt een vernevelingsinstallatie ervoor dat de koeien aan het voerhek om de vijftien minuten een minuut nat gespreoid worden. De koeien kalven af in een ruim zandhok. Die aandacht voor de koeien is terug te zien in de technische resultaten. De melkproductie ligt op 10.800 kg melk met 4,50% vet en 3,68% eiwit. Afgelopen jaar waren de koeien die werden afgevoerd, bij afvoer gemiddeld vijf jaar en tien maanden oud en met 113 stuks jongvee op 250 koeien ligt het vervangingspercentage laag. Bovendien passeerden al vier koeien de grens van 10.000 kg vet en eiwit, waaron-

De stroken langs het riviertje De Leijgraaf willen Noortje en Nico laten begrazen en extensief maaien

Na een experiment met driewegkruising hebben holsteins weer de overhand

Naast klaver staat er ook smalle weegbree en cichorei

der Sophie 62 (v. Linfield). 'Ze is niet te groot, maar heeft intussen bijna 150.000 kg melk geproduceerd. Voor ons is ze echt een voorbeeldkoe', vertelt Krol.

Van kruislingen terug naar holsteins

Of de omschakeling naar natuurinclusieve landbouw ook consequenties heeft voor het type koe, durven de ondernemers nog niet te zeggen. 'Vooralsnog denken we dat holsteins prima passen in een natuurinclusieve bedrijfsvoering.'

Al verraadt de aftekening van sommige melkkoeien dat de veehouders eerder hebben geëxperimenteerd met een driewegkruising. 'Mijn vader is destijds omgeschakeld van mrij naar hf. Omdat we al heel lang met hf werkten en er in de hf-fokkerij veel met dezelfde lijnen wordt gewerkt, was ik bang voor de negatieve effecten van inteelt. Daarom zijn we gaan inkruisen met brown swiss en Zweeds roodbont', legt Noortje uit.

Van zowel de Zweeds-roodbont- als de brownswisskruislingen kwamen zo'n 25 nakomelingen aan de melk. Maar de resultaten, met name van de Zweeds-roodbontkruislingen, vielen tegen. 'De productie was weliswaar ongeveer gelijk, maar de kruislingen werden niet beter drachtig, de klauwgezondheid was niet beter en de uiergezondheid zelfs slechter', geeft Nico aan.

De melkveehouders besloten daarom weer holsteins in te zetten. 'We werken met het SAP en kiezen daarbij voor het laagst mogelijke inteeltpercentage. Komt er dan uit dat het advies onmogelijk is, dan gebruiken we alsnog een browswiss-stier', legt Noortje uit.

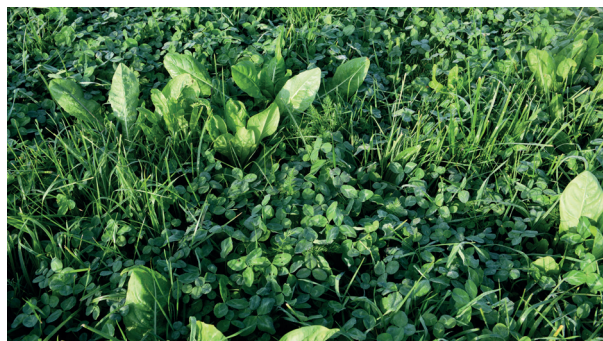
Ze is kritisch op de stieren die ze uitzoekt. In Excel maakt ze een selectie van stieren met minstens 103 voor vruchtbaarheid, 100 voor uiergezondheid, 103 voor geboortindex en boven de 101 voor exterieur en 103 voor uiers. Daarbij selecteert Krol enkel stieren met een vet- en eiwitvererving van minstens 0,05% en meer dan 100 euro Inet. Van de stieren die overblijven, kijkt ze dan nog naar kruisligging en hoogtemaat. 'Omdat we sterk op gezondheidskenmerken inzetten, kiezen we ervoor om alleen dochtergeteste stieren in te zetten. De betrouwbaarheid van die fokwaarden is bij fokstieren toch hoger.'

Voor Noortje en Nico is aandacht voor biodiversiteit in-

middels net zo vanzelfsprekend als aandacht voor de gezondheid en het welzijn van de koeien. 'Wij zien biodiversiteit gewoon als een extra doelstelling naast bijvoorbeeld melkproductie en dierwelzijn. Het hoort er gewoon bij', vindt Noortje. En Nico vult haar aan: 'Als je met niemand wat te maken wil hebben, dan moet je in Roemenië of Texas gaan boeren. Maar hier moet je je aanpassen en je voelsprietten gebruiken.'

Voedselbosje en kinderdagverblijf

De omgeving reageert positief op de richting die de ondernemers met hun bedrijf inslaan. 'Ze vinden dat het ook bij deze tijd past.' Zelf denken ze intussen alweer verder. Ze willen hun bedrijf verbreden met het opstarten van een agrarisch kinderdagverblijf. 'Dat is een mooie manier om structureel in contact te komen met burgers', vertelt Noortje, die naast het kinderdagverblijf een voedselbosje aan wil leggen. 'Zo leren kinderen van jongs af aan waar hun eten vandaan komt. Zo kweken we spelenderwijs begrip voor de agrarische sector.' |

Video: Natuurinclusief boeren

In een video op veeteelt.nl vertellen Noortje Krol en Nico Miedema over de omschakeling naar natuurinclusieve landbouw.

[Bekijk de film op veeteelt.nl](http://veeteelt.nl)